

посібник / За заг. ред. Н.Р.Нижник, В.М.Олуйка. – Л.: Вид-во Національного університету „Львівська політехніка”, 2002. – 352 с.

6. Державне управління і менеджмент: Навчальний посібник у таблицях і схемах / Г.С.Одінцова, Г.І.Мостовий, О.Ю.Амосов та ін. / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г.С.Одінцової. – Харків: ХарРІДУ УАДУ, 2002. – 492 с.

7. Еременко-Григоренко О.А. Организационно-экономический механизм управления хозяйственной деятельностью предприятия: дис. канд. экон. наук: 08.06.01. / О. А. Еременко-Григоренко – Донецк, 1999. – 155 с.

8. Желюк Т. Економічний механізм забезпечення інноваційної моделі розвитку / Т.Желюк // Світ фінансів. – 2009. – №1. – С.56-67.

9. Коломийчук В. С. Соціально-економічні механізми управління адміністративним районом в системі регіонального розвитку: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня дор. екон. наук: 08.10.01 „Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка” / В.С.Коломийчук. – Львів, 2000. –50 с.

10.Коротич О.Б. Державне управління регіональним розвитком України: [монографія] / О.Б.Коротич. – Харків: Видавництво ХарРІДУ НАДУ „Магістр”, 2006. – 220 с.

11.Кульман А. Экономические механизмы / А. Кульман [пер. с франц. Н. И.Хрусталева]. – М.: Прогресс; Универс, 1993. – 192 с.

12.Лисенко Ю. Організаційно-економічний механізм управління підприємством / Ю.Лисенко, П.Єгоров // Економіка України. – 2001. – №1. – С.86-87.

13.Механізми ринкового господарювання: галузеві особливості: монографія / [Гуменюк В.Я., Король Б.О., Костюкевич Р.М., Мазур Н.О., та ін.]. – Рівне : НУВГП, 2005. – 281 с.

14.Одінцова Г.С. Механизм управления предприятием: понятие и содержание / Г.С.Одінцова // Економіка розвитку. – 2005. – №4(36). – С.48-50.

УДК 338.22 : 330.131.5

І.Ф.Комарницький, д.е.н.,

Буковинська державна фінансова академія,

О.С.Саєнко, к.е.н.,

Чернівецький національний університет ім. Ю.Федьковича,

м. Чернівці

СТРУКТУРНО-ІННОВАЦІЙНІ ТА ІНВЕСТИЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті на основі аналізу динаміки показників економічної безпеки України виявлено загрози економічній безпеці у виробничій, інвестиційній та науково-технічній сферах. Обґрунтовано та запропоновано пріоритети зміцнення економічної безпеки України, які передбачають здійснення структурно-інноваційних змін, а також підвищення інвестиційної привабливості країни через функціонування інститутів розвитку.

В статье на основе анализа динамики показателей экономической безопасности Украины определены угрозы экономической безопасности в производственной, инвестиционной и научно-технической сферах. Аргументировано предложение основных приоритетных направлений укрепления экономической безопасности Украины, которые предусматривают проведение структурно-инновационных изменений, а также повышение инвестиционной активности через функционирование институтов развития.

Threats of economic security on the basis of dynamic analysis of indexes of economic security of Ukraine in productive, investment, scientific and technical spheres are discovered in the article. The priorities of strengthening the economic security of Ukraine, which foresee realization of structurally innovative changes, the increase in investing attractiveness of country through functioning of institutes of development are also offered and grounded.

Ключові слова: економічна безпека, зміцнення економічної безпеки, структурно-інноваційні зміни, інститути розвитку.

Процес формування ринкових відносин в Україні супроводжується глибокою соціально-економічною кризою, яка спровокувала уповільнення суспільного розвитку. Комплекс проблем, які пов'язані з ринковими трансформаціями,

підсилюється такими економічними явищами, як дефіцит державного бюджету, інфляція, спад виробництва, наявність безробіття та різке погіршення життя населення. Негативні економічні явища набувають ще більшого масштабу у зв'язку з відсутністю науково обґрунтованої стратегії національного розвитку, заснованої на економічно безпечних орієнтирах. Останнє передбачає формування теоретичних засад та використання якісно нових наукових підходів до формування стратегії розвитку національної економіки.

Ситуація, що склалася в умовах поглиблення економічної кризи, вимагає формування адекватної системи пріоритетів зміцнення економічної безпеки, яка б передбачала досягнення економічного зростання у довгостроковій перспективі, формування ефективного інституціонального середовища, підвищення якості життя населення та забезпечення на цій основі умов для ефективного та безпечного функціонування економічної системи.

Проблеми забезпечення економічного зростання, реалізації структурних змін, підвищення інвестиційної активності країни та її конкурентоспроможності висвітлюються в працях В.М.Гейця, Я.А.Жаліла, М.І.Зверякова, Б.Є.Кваснюка, І.В.Крючкової, Л.І.Федулової, Л.В.Шинкарук, А.А.Чухно. Проблеми ж зміцнення економічної безпеки сьогодні широко актуалізуються у працях вітчизняних науковців, зокрема О.Барановського, І.Бінька, В.Бородюка, З.Варналія, Т.Васильціва, О.Власюка, А.Гальчинського, О.Гордієнка, Б.Губського, М.Єрмошенка, С.Кіреєва, В.Кириленка, Т.Ковальчука, І.Мазур, В.Мунтіяна, М.Павловського, С.Пирожкова, А.Ревенка, В.Селіванова, А.Сухорукова, В.Шлемка та багатьох інших.

Метою статті є обґрунтування на основі виявлених загроз економічній безпеці у виробничій, інвестиційній та науково-технічній сферах структурно-інноваційних та інвестиційних пріоритетів зміцнення економічної безпеки України.

Підтримуючи підхід до визначення сутності економічної безпеки країни з точки зору захисту її національних інтересів, економічна безпека держави – це стан захищеності економічних інтересів особи, суспільства і держави, розвитку достатнього оборонного потенціалу, що сприятиме стійкому й ефективному функціонуванню економіки в режимі розширеного відтворення, як створення передумов для підтримки і покращення рівня життя громадян, задоволення корінних інтересів у виробничо-економічній, фінансовій, зовнішньоекономічній, технологічній, енергетичній, продовольчій та інших субекономічних сферах» [2, с.10]. Отже, визначення системи пріоритетних напрямів зміцнення економічної безпеки вимагає врахування загроз внутрішнього і зовнішнього характеру національним економічним інтересам у виробничій та інвестиційній сфері, а також коротко- й довгостроковий характер дії та можливості запобігання їм в сучасних умовах. До таких національних інтересів, зокрема, можна віднести створення самодостатньої конкурентоспроможної, потужної національної економіки, ефективний розвиток промисловості; збереження і

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

підтримання необхідного рівня інвестиційних ресурсів, а також збереження потенційних можливостей і цілісності інвестиційної інфраструктури.

Рівень реалізації національних економічних інтересів можна визначити на основі аналізу базових показників економічної безпеки (табл. 1), які містяться в Методиці розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженої наказом Міністерства економіки України від 2 березня 2003 року [3].

Позитивна динаміка зростання відношення обсягу ВВП на одну особу в Україні до середньосвітового із 47,77% у 2000 році до 70% у 2008 році свідчить про наближення рівня життя українського населення до світових стандартів. Значення відношення обсягу ВВП в Україні до середнього значення у країнах ЄС хоча й знизилася у 2009 році порівняно із 2008 роком до 52,9% і перебуває в небезпечній зоні, проте із 2000 по 2009 рік значення показника зросли майже втричі. Значення валового нагромадження основного капіталу у 2009 році після незначного покращення у 2008 році зменшилося до небезпечного рівня (18%) у 2009 році.

У небезпечній зоні знаходяться й основні показники розвитку промислового сектору економіки України. Так, порівняно із 2008 роком у 2009 році значно погіршилися індекс реального промислового виробництва (87,7% до 1990 року), ступінь зносу основних засобів промисловості (близько 60 %), частка у промисловому виробництві машинобудування (11,1% у 2009 році порівняно із 14,02% у попередньому періоді) та рентабельність операційної діяльності промислових підприємств (3,3%). В безпечній зоні у 2009 році перебувала лише частка у промисловому виробництві переробної галузі (71,6%).

Таблиця 1

*Значення показників економічної безпеки України**

Показники, один. виміру	Гран. знач.	Фактичні значення						Динам. значень
		2004	2005	2006	2007	2008	2009	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відношення обсягу ВВП до середнього значення у країнах ЄС, за ПКС у %	не менше 75	50,13	50,31	52,25	58,90	61,79	52,9	Небезпечна зона
Відношення обсягу ВВП на одну особу до середньосвітового значення, %	не менше 100	64,37	64,51	67,16	70,29	70,3	70,3	Небезпечна зона
Валове нагромадження основного капіталу, % до ВВП	не менше 25	22,55	21,97	24,60	27,40	27,16	18	Небезпечна зона
Індекс реального промислового виробництва, % до 1990 р.	не менше 100	91,4	94,3	100,1	110,3	106,9	87,7	Небезпечна зона
Ступінь зносу основних засобів промисловості, %	не більше 35	58,3	57,9	58,6	58,6	58,6*	60	Небезпечна зона
Частка у промисловому виробництві переробної промисловості, %	не менше 70	76,4	75,8	73,5	73,9	75,6	71,6	Безпечна зона
Частка у промисловому виробництві машинобудування, %	не менше 20	13,4	12,7	12,5	13,7	14,02	11,1	Небезпечна зона
Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, %	не менше 5	4,7	5,5	5,8	5,8	4,9	3,3	Небезпечна зона

ІНВЕСТИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Відношення обсягів інвестицій в основ. кап. до ВВП, %	не менше 25	21,94	21,09	23,02	26,44	24,5	16,6	Небезпечна зона
Відношення чистого приросту ПІІ до ВВП, %	5-10	2,04	2,61	7,28	3,31	4,4	5,27	Безпечна зона
Частка підприємств, що впроваджують інновації, в загальній кількості промислових підприємств, %	не менше 50	10	8,2	10	11,5	10,8	10,7	Небезпечна зона
Частка реалізованої інноваційної продукції у загальному обсязі промислової пр-ї, %	не менше 5	5,8	6,5	6,7	6,7	5,9	4,8	Небезпечна зона

*Складено авторами за даними Державного комітету статистики України

Наслідки фінансової кризи вплинули й на значення відношення обсягів інвестицій в основний капітал до ВВП у 2009 році. Якщо протягом 2007-2008 років дане фактичне значення показника можна було вважати безпечним, то у 2009 році воно значно знизилося і знаходиться в небезпечній зоні. Позитивним є збереження тенденції зростання відношення чистого приросту ПІІ до ВВП, яке у кризовий 2009 рік склало 5,27% (в межах граничного показника).

Позитивна тенденція збільшення витрат на технологічні інновації у 2007-2008 роках. Якщо у 2008 році інноваційні витрати зросли порівняно із 2007 роком на 10,5%, а порівняно із 2006 роком – майже удвічі, у 2009 році вони зменшилися на 33%. Проте частка підприємств, що займалися впровадженням інновацій у 2009 році практично не змінилася і становила 10,7%, залишаючись досить низькою. А питома вага реалізованої продукції в обсязі промислової починаючи із 2007 року зменшується із 6,7% до 4,8% у 2009 році.

Аналіз статистичних даних показав, що більшість показників економічної безпеки знаходяться у небезпечній зоні. Це дає підстави говорити про те, що відповідні національні економічні інтереси не реалізуються в повному обсязі, а наслідки кризи загострюють та актуалізують такі загрози: спад промислового виробництва та значне падіння обсягів реального ВВП; значна структурна диспропорція національної економіки; збереження високого рівня фізичного та морального зносу основного капіталу; домінування в багатьох галузях промисловості (насамперед сировинних) тенденції до підвищення ступеня використання існуючих виробничих потужностей із застосуванням застарілих технологій; падіння динаміки промислових інвестицій; неефективність, незорієнтованість структури інвестиційних витрат промисловості на реалізацію стратегічних пріоритетів економічного розвитку; неналежне фінансування наукової діяльності з державного бюджету; скорочення загальної чисельності науковців; зменшення кількості інноваційно активних підприємств, а також частки реалізованої інноваційної продукції.

В ситуації, що склалася, стратегічний вектор економічної динаміки слід зосередити переважно на пошуку і визначенні рушійних факторів та інституціональних умов, які б сприяли забезпеченню економічного розвитку

країни. Тобто мовиться про перехід до такого типу розвитку національної економічної системи, який би не тільки відповідав загальносвітовим тенденціям, але й спирався переважно на національні умови, що можуть забезпечити країні отримання конкурентних переваг у глобальній системі світового господарства.

З цією метою потрібно визначитися, яким галузям і секторам слід віддавати перевагу у процесі побудови економіки майбутнього, адже подальша підтримка існуючої галузевої структури економіки країни з відвертою сировинно-експортною орієнтацією не відповідає світовим тенденціям економічного прогресу, розпоршує і без того обмежені національні ресурси, а головне – робить національну економіку неконкурентоспроможною і вразливою.

Системоутворюючим елементом національної економіки України є промисловість, галузева структура якої потребує істотної і якнайшвидшої трансформації. Тому умовою зміцнення економічної безпеки на найближчу перспективу (5-7 років) має стати промислова політика, яка повинна включати, зокрема, і систему заходів подолання найбільш деструктивних рис галузевої структури промисловості країни: підвищення соціальної орієнтації промислового виробництва, особливо щодо збільшення виробництва складної побутової техніки тривалого використання, що може забезпечити активізацію внутрішнього ринку за рахунок вітчизняних товарів, подолання імпортої експансії та збільшити доходну частину бюджету; диверсифікація промислового виробництва, зниження частки продукції проміжного споживання (сировини, матеріалів, напівфабрикатів) і збільшення підприємств-виробників кінцевої продукції, що сприятиме подоланню міжгалузевої й технологічної незбалансованості та функціонуванню промислового комплексу як цілісної системи з ширшими можливостями виробничої бази щодо експорту і створення ВВП; скорочення ресурсо- і, особливо, енергоємності промислового виробництва. Хоча цей аспект промислової політики найбільше пов'язаний з удосконаленням галузевої структури промисловості, його реалізація вимагає наполегливого просування ідеології ресурсо- і енергозбереження, по всьому ієрархічному ланцюгу економічних відносин – від уряду до конкретного суб'єкта економічної діяльності, використовуючи економічні й адміністративні важелі [4, с. 128].

Безумовно, проблеми вдосконалення галузевої структури промисловості не можуть розв'язуватися через повну ліквідацію існуючих потужностей і створення сучасних прогресивних високотехнологічних виробництв. Технічне переоснащення виробничого потенціалу зі здійсненням структурно-інноваційних змін – це капіталомісткий і довготривалий процес, на який розвинені країни витратили багато років. Тому, навіть при повному усвідомленні економічних переваг запровадження принципово нових технологій, Україна у своєму розвитку ще деякий час спиратиметься на сформовану в

попередні роки індустріальну основу. Сьогодні можна констатувати, що Україна втратила час на реалізацію класичного підходу програмування структурних змін, який полягає у визначенні заходів першого, другого, третього етапів, а умовою переходу до кожного наступного етапу є виконання програми попереднього з накопиченням відповідних фінансових ресурсів. Структурні зміни набули здебільшого епізодично-часткового характеру, а їх позитивний зміст підтримувався лише ініціативою окремих суб'єктів економічної діяльності, які прагнули опанувати нові види продукції і нові технології відповідно до потреб ринку і умов конкуренції.

До традиційних виробництв, які в сучасних умовах, спираючись як на власні сили, так і на переваги інтеграційних процесів спроможні забезпечити більш-менш швидке підвищення рівня промислово-технологічної переробки та посилити конкурентоспроможність своєї продукції, можна віднести машинобудування, промисловість будівельних матеріалів, харчову, хімічну і нафтохімічну, деревообробну, легку та металургійну галузі промисловості.

Незважаючи на те, що більшість підприємств-виробників багатьох видів промислової продукції є конкурентоспроможними на світових зовнішніх ринках, через кризові явища, внутрішні проблеми, відсутність інвестиційних ресурсів, кон'юнктурні коливання їх позиції сьогодні досить послаблені. Тому заходи структурно-інноваційних змін повинні передбачати їх підтримку як фінансово-фіскальними заходами, так і через систему нормативно-правових і організаційних проектів [4, с.131], зокрема, за рахунок: сприяння розширенню ринків збуту, поліпшення кооперативних зв'язків та міжнародного співробітництва; активізації роботи міжурядових торговельно-економічних комісій, надання інформаційних послуг щодо кон'юнктури зовнішніх ринків, створення за кордоном торгових представництв, сервісних центрів, дилерської мережі; підтримки розвитку виробничої кооперації між промисловими підприємствами як на національному, так і на міжнародному рівнях; створення міжнародних виробничо-технологічних кластерів з освоєння виробництва та розширення експорту наукомісткої продукції європейського рівня; забезпечення захисту вітчизняного виробника від можливих негативних наслідків після вступу до СОТ та сприяння прискоренню його адаптації до умов глобального економічного середовища.

Такі заходи державної підтримки нададуть традиційним галузям виробництва впевненості щодо соціальної та економічної важливості шляху до становлення постіндустріального устрою, прискорить зростання ефективності й випуску сучасних конкурентоспроможних видів промислової продукції, створить умови для формування прогресивної структури експорту. Отже, фактором зміцнення економічної безпеки сьогодні є виконання ключового завдання структурної трансформації промислового комплексу й економіки в цілому – зростання ролі наукомістких і високотехнологічних видів діяльності з високим ступенем технологічної обробки.

Структурна перебудова має вирішальне значення у формуванні відтворювальних пропорцій, притаманних високому рівню економічної безпеки країни та інноваційній моделі розвитку економіки. Досягнення на цій основі позитивних результатів є тривалим науко- і капіталомістким процесом, а тому реалізація стратегічних напрямів структурної перебудови економіки повинна здійснюватися в сприятливій для цього послідовності й мати системний характер. Насамперед, на нашу думку, необхідно створити інституціональні, інфраструктурні та економічні засади цих перетворень. Вони повинні втілитися в єдиній національній системі їх нормативно-правового та організаційного забезпечення. Ключовими елементами такої системи мають стати державна підтримка структурних пріоритетів, створення рівних умов конкуренції, захист прав власності, активізація людського капіталу, особливо в галузі продукування і використання знань, запровадження світових стандартів якості продукції.

Структурні зміни безпосередньо потрібно здійснювати відповідно до таких положень: орієнтація на конкретні сегменти внутрішнього і зовнішнього ринків, де вітчизняні товаровиробники, спираючись на внутрішні сприятливі умови національної економіки, мають або можуть отримати протягом короткого часу конкурентні переваги; повне використання національних науково-технічних розробок, новітніх результатів фундаментальних і прикладних досліджень, при широкому залученні переваг, які відкривають процеси інтеграції та глобалізації; державне стимулювання випереджаючого розвитку виробництва продукції переробних галузей, в першу чергу наукомістких і високотехнологічних виробництв, сприяння розробленню та впровадженню у виробництво нових видів продукції, матеріалів і технологій.

Проблема зміцнення економічної безпеки України важлива також у контексті іншої сучасної внутрішньо- і зовнішньоекономічної проблеми, а саме – поліпшення інвестиційного клімату і зростання прямих інвестицій як із боку вітчизняних, так і зарубіжних власників капіталу. Логіка подібного взаємозв'язку обґрунтована економічною теорією і підтверджена господарською практикою.

В умовах гострого дефіциту кредитних ресурсів, досі не сформованої адекватної банківської й інвестиційної інфраструктури, не створеної система інститутів, покликаних обслуговувати інвестиційні процеси постає проблема здатності українського приватного сектора в реальній дійсності забезпечити необхідний рівень інвестиційної активності. За таких умов актуальним видається створення державних інвестиційних банків (інститутів розвитку), що здійснювали б інвестиційну підтримку пріоритетних з погляду економічної безпеки й економічного зростання підприємств і галузей. Подібні банки можуть проводити цільове кредитування інвестицій під низький відсоток. Причому в ролі одержувачів кредитів виступають підприємства тих напрямів господарської діяльності, які розглядаються державою як найбільш

перспективні з позицій економічного зростання, такі, що вимагають підтримки на користь економічної безпеки країни. Такого виду інститути розвитку досить успішно функціонують у Китаї, Японії, Бразилії.

До ризиків, з якими пов'язане застосування даного механізму, можуть бути віднесені ризик неправильного вибору напрямів інвестиційної активності та ризик ухвалення неефективних інвестиційних рішень. Для їх мінімізації необхідне створення у країні системи індикативного планування і довгострокового прогнозування соціально-економічного розвитку, а також ефективні механізми блокування нецільового використання зосереджених у подібного виду банках кредитних ресурсів, таких як придбання іноземної валюти з метою здійснення спекулятивних операцій, вивіз капіталу за кордон.

Цей механізм – єдиний можливий для країн із низьким рівнем заощаджень і нерозвинутою інфраструктурою ринку. Головними завданнями інститутів розвитку є кредитування економічного зростання, стимулювання науково-технічного прогресу, модернізація виробництва на підприємствах реального сектора, надання від імені держави гарантій у тих галузях, у яких вітчизняні підприємства мають найбільші конкурентні переваги в порівнянні із зарубіжними виробниками, і в яких вони здатні вийти на світовий ринок з продукцією, що відповідає міжнародним стандартам якості.

Найбільші позитивні результати реалізація подібного механізму принесла в тих країнах, де на фоні загальної технологічної відсталості в економіці існує низка порівняльних переваг, що дозволяють створювати і розвиватися виробництвам конкурентоспроможним на світовому ринку. Експортна орієнтація виробництв, що відносяться державою до пріоритетних з погляду цільового кредитування, дозволяє істотно мінімізувати ризик ухвалення неефективних рішень.

З підвищенням рівня економічної безпеки й економічного розвитку країни значення інститутів розвитку може поступово слабшати, а роль банків, як інститутів, що забезпечують перетворення заощаджень в інвестиції, зростати.

19 березня 2004 року Національним банком України вже зареєстровано ВАТ «Український банк реконструкції і розвитку», 99,99 % частки у статутному капіталі якого належить Державній інноваційній фінансово-кредитній установі України, яка у свою чергу віднесена до сфери управління Державного агентства України з інвестицій та інновацій.

Місія банку полягає у створенні сприятливих умов для розвитку економіки України через заохочення інноваційної та інвестиційної діяльності, підтримку вітчизняного товаровиробника, дотримуючись при цьому оптимального балансу інтересів клієнтів, акціонерів і банку.

Головні інтереси банку знаходяться у сфері довгострокового кредитування, розвитку інвестиційних та інноваційних проектів, а також усього комплексу послуг, що надаються юридичним особам, відповідно до світових стандартів банківської практики та реальних потреб клієнтів і економіки України.

Державна банківська система повинна компенсувати відсутність ефективно працюючого механізму внутрігалузевого і міжгалузевого переливання капіталу. Для цього вона мусить сприяти концентрації інвестицій і підтримці їх необхідного рівня в найбільш перспективних галузях і секторах економіки як із погляду економічного зростання, так і з точки зору економічної безпеки.

У системі державних інститутів розвитку можна виділити два рівні державного впливу, які повинні бути забезпечені відповідними інститутами. На першому рівні це може бути Український банк реконструкції і розвитку, що акумулює ресурси для інвестицій у пріоритетні галузі реального сектора, на другому рівні – спеціалізовані галузеві банки розвитку, що підтримують інвестиційну активність у відповідних секторах національної економіки. Ці банківські установи мають бути включені в систему організації фінансових потоків, що передбачає наявність механізмів їх рефінансування, вибір пріоритетних напрямів економічного розвитку, контроль над фінансовими потоками. Рефінансування цих інститутів могло б здійснюватися, з одного боку, за рахунок закумульованих державними банками, зокрема Ощадбанком заощаджень населення, які розміщуються в банках розвитку під гарантії уряду (аналогічна практика застосовується в Японії), а з іншого боку – за рахунок коштів НБУ. Проте, в цьому випадку виникне потреба трансформації технології управління кредитною емісією з урахуванням необхідності першочергового кредитування банків розвитку по нормативах і в пропорціях, що встановлюються щорічно в законодавчому порядку й визначаються поточною економічною ситуацією. Це не означає відновлення адміністративних технологій розподілу капітальних вкладень, оскільки централізована процедура регулювання кредитної емісії обмежуватиметься лише встановленням пропорцій розподілу загальних інвестиційних ресурсів державної і фінансової системи між банками розвитку відповідно до пріоритетів забезпечення економічної безпеки країни і створенням умов для стабільного економічного зростання. Безпосередньо ж інвестиційні рішення ухвалюються банками розвитку самостійно, виходячи з міркувань надійності інвестиційних проектів і ступеня їх окупності.

Водночас необхідно виключити можливості створення нових фінансових «пірамід» і проведення великомасштабних спекулятивних операцій на валютному ринку і на ринку цінних паперів. Якщо виконання першої умови може бути досягнуте за допомогою ухвалення і чіткого виконання законодавства, що обмежує емісію цінних паперів виключно цілями залучення інвестицій для розвитку виробництва, то для виконання другої умови слід обмежити конвертованість національної валюти, зберігши вільну оборотність лише по поточних операціях і по імпорту (досвід Малайзії, де в такий спосіб була забезпечена стабілізація фондового ринку після кризи 1998 року).

Окрім того, не менш важливе забезпечення контролю над відповідністю кредитної політики, що проводиться банками розвитку, їх цільовому

призначенню. При цьому важливо забезпечити виконання принципу невтручання держави в оперативно-господарську діяльність інститутів розвитку, а також слід заохочувати сумісну участь банків розвитку і комерційних банків у фінансуванні інвестиційних проектів. Отже, все це вимагає ускладнення механізмів грошово-кредитної політики, що діють у даний час в Україні. Як головний регулятор попиту на кредитні ресурси та їх пропозиції доцільно використовувати процентні ставки. Зниження їхнього рівня стимулюватиме економічне зростання й інвестиційну активність, роблячи кредитні ресурси доступнішими і розширюючи попит на них.

На мікрорівні за рахунок цілеспрямованого кредитування інвестиційних проектів у пріоритетних із погляду економічного зростання напрямках і значущих з погляду економічної безпеки галузях забезпечується створення, розширення й розвиток конкурентоспроможних виробництв. Комерційні банки, що кредитують підприємства реального сектора, в цьому випадку можуть розглядатися як природні партнери банків розвитку. Подібна система заходів у довгостроковій перспективі дозволить подолати розрив між гіпертрофованим фінансовим сектором і виробничою сферою, а також забезпечити створення між ними необхідного для нормального функціонування економіки взаємозв'язку. Це сприятиме не тільки забезпеченню необхідного рівня економічної безпеки країни, а й створенню умов для економічного зростання на основі переходу від простого до розширеного відтворення в господарській діяльності.

Наслідки світової фінансової кризи виявили неефективність і неспроможність національної моделі економічного зростання підтримувати відповідний рівень відтворення й економічної безпеки. Зміцнення економічної безпеки України потребує ретельної оцінки як поточних дій щодо регулювання структурно-інноваційних змін, так і обґрунтування стратегії на майбутнє. При цьому йдеться не тільки про те, якою повинна бути динаміка ВВП, обсяги інвестицій, показники соціального рівня життя. Мається на увазі побудова і реалізація системи таких заходів, які б якісно відрізнялися від традиційних поглядів щодо структурних змін у економічному розвитку. У цьому контексті класичний набір факторів економічної безпеки (фактори пропозиції, фактори попиту та фактори ефективності) потрібно доповнити інноваційно-інвестиційними факторами, а також групою факторів, що визначаються структурною мобільністю економіки. Їх реалізація повинна здійснюватися через структурно-інноваційні зміни та підвищення інвестиційної активності.

Список використаних джерел:

1. Економічна безпека: навч. посібник / за ред. З.С. Варналія. – К.: Знання, 2009. – 647 с.
2. Мунтіян В.І. Економічна безпека України / В.І. Мунтіян. – К.: КИИЦ, 1999. – 463 с.
3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України [Електронний ресурс] / Міністерств економіки України. – 2007. – Режим доступу : http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980&cat_id=38738.
4. Промисловий потенціал України: проблеми та перспективи структурно-інноваційних трансформацій / [Белінська В.М., Бурлака В.Г., Галиця І.О., та ін.] ; відпов. ред. В.Ю. Кіндзерський. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2007. – 408 с.